

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Theses Vniversae Theologiae Speculativæ, Sacramentalis,
& moralis**

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

De Religione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42284

Res. 5. Peccatum est vendere res indifferentes, quibus homines communiter malè uti solent, qualia sunt venenum, falsa clavis, &c. nisi moraliter constet, eumentem non malè usurum.

Non est peccatum vendere res indifferentes quibus homines benè uti solent, qualia sunt arma: nisi constet, eumentem malè usurum.

Peccant caupones tempore prohibito carnes hospitibus indiscriminatim præparantes. Quod verum est, etsi eorum defectu, alii essent porrecturi.

Non peccant famuli ministrando dominis in rebus ex se indifferentibus, quæ non nisi remotè malo usui serviunt.

Imò possunt ex gravi causa, iis ministrare in rebus majorem connexionem cum peccato habentibus: non autem in iis quæ sunt intrinsecè malæ.

A peccato excusantur locantes domos meretricibus, si absit scandalum.

Volenti grave malum committere, non licet ex probabili sententia, suadere ut committat levius.

Non tamen est illicitum, volenti committere majus malum, proponere minus. Verùm hoc quoad proximum satis periculosum videtur.

LIBER IV.

DE RELIGIONE.

CAP. I. **R**eligio hic sumitur pro virtute, qua inclinamur ad cultum & honorem Deo exhibendum.

Res. 1. Non est virtus Theologica, sed moralis, quæ ut objectum quod respicit cultum divinum, Deum verò ut objectum cui.

Medium in ea accipitur non secundum passiones, sed secundum æqualitatem, inter operationes quæ sunt ad Deum.

Est præstantior aliis virtutibus moralibus, magisque ad virtutes Theologicas accedit.

Ref. 2. Est una virtus specie, honorem Deo exhibens secundum unam rationem, nempe ut est primum principium creationis, & gubernationis rerum.

Quod ita intellige, ut Religio immediatè cultum divinum respiciat, excellentiam verò Dei, nonnisi mediante cultu ei exhibito.

Ref. 3. Religio distinguitur tum à virtutibus Theologicis, tum à tribus virtutibus moralibus, videlicet prudentia fortitudine, & temperantia

Distinguitur etiam à virtute justitiæ strictè sumptæ, ut habet locum inter homines.

Item distinguitur à Dulia, qua sancti honorantur, esto eadem virtute charitatis Deum, & proximum diligamus.

Non videtur distingui à virtute pœnitentiæ, cujus proprium est jus divinum defendere, & illa sum servare.

At nec nisi ratione distinguitur à sanctitate, ad quam spectat generatim omnia virtutum opera in Deum referre.

CAP. II. *Ref. 1.* Devotio, quæ aliud nihil est quàm, voluntas promptè tradendi se ad ea quæ pertinent ad Dei famulatum, est actus Religionis.

Charitas devotionem causat, & vicissim per devotionem charitas nutritur.

Devotio generatur in homine ex duplici consideratione, nimirum divinæ bonitatis, & proprii defectus.

Devotio per se spiritualem lætitiâ mentis causat, per accidens verò, tristitiâ.

Ref. 2. Oratio est actus Religionis, quatenus per eam homo se Deo subjicit, & profitetur se illius auxilio indigere.

Oratio porrigitur Deo, quasi per ipsum implenda, & sanctis quasi per ipsos impetranda.

Non

Non debemus à Deo petere temporalia, nisi ut sunt quædam adminicula ad beatitudinem.

Tenemur inimicos non excludere à communibus nostris orationibus, quas pro aliis facimus.

Triplex attentio adhiberi potest orationi, nempe ad verba, ad sensum, & ad finem orationis, quæ postrema est maximè necessaria.

Oratio semper, exauditur, positis quatuor conditionibus, quando scilicet aliquis pro se petit, necessaria ad salutem, piè, & perseveranter.

Oratio peccatoris ut sic, interdum exauditur ad vindictam, at quæ procedit ex bono naturæ desiderio, exauditur ex pura misericordia.

Quatuor sunt orationis partes, nempe orationes, postulationes, obsecrationes, & gratiarum actiones.

Res. 3. Ordinati, professi, & beneficiati tenentur quotidie recitare horas canonicas.

Ad hoc tenentur habentes beneficium simplex, aut curatum, præstimonias, capellanias collativas, commendas. Non tamen extenditur obligatio ad coadjutorias, nec ad pensiones.

Verùm qui habent pensionem titulo clericali tenentur quotidie recitare officium i. Virginis, in locis ubi Bulla Pii V. hæc de re edita, recepta est.

Ex communi sententia Beneficiarius tenetur ad recitationem horarum, etsi beneficii proventus valor sit exiguus.

Item tenetur qui sua culpa nullum fructum percipit: & qui jam non recipit, sed aliàs est recepturus: non tamen qui injustè omnibus fructibus, eorumque spe privatur.

Imò qui ob sterilitatem nullum fructum uno anno ex beneficio percipit, non tenetur pro eo tempore ad solitum horarum pensum.

Ille per quem stat ne beneficium possideat, tenetur ad horarum recitationem: non autem qui ab extincto impeditur, ne possessionem capiat.

At ille qui possidet, & administrat beneficium litigiosum, tenetur, quando moraliter certum est fructus ei pro rata adjudicandos.

Tenentur fructus restituere, qui post sex menses à beneficio obtento, officium non recitant, nisi legitime excusentur.

Quæ restitutio fieri debet pro rata horarum omiffarum & in utilitatem ipsius beneficii, vel pauperum.

Ref. 4. Officium divinum integrè recitari debet, ita ut peccatum sit mortale, unam ex septem horis, aut illius medietatem scienter prætermittere.

Habere voluntatem non recitandi officium aliqua die, non est ex se, nisi unum peccatum mortale.

Qui detinentur aliqua brevi occupatione ad officium necessaria, censentur integrè recitare.

Interruptio non obstat integritati officii, etsi fiat ad longum tempus, & sine legitima causa.

Verum sine causa officium notabiliter interrompere, videtur quædam irreverentia venialis.

Peccatum est verba voluntariè omittere, aut truncare: non tamen teneris ita recitare, ut actu te ipsum audias.

Quando recitas cum socio, sufficit quod alternatim psalmorum versus recites, modo reliqua audias.

Non tamen satisfacis, si dum tu unum versum recitas, socius alium, etiam te advertente, recitet.

Qui ex inadvertentia officium immutavit, non tenetur proprium diei officium recitare.

Ref. 5. Ut satisfiat præcepto recitandi horas, multi dicunt sufficere attentionem externam: at communior, & tutior sententia requirit etiam internam.

Sufficit autem attentio vel ad verba, vel ad sensum, vel ad Deum, vel ad aliquod fidei mysterium, eaque vel actualis, vel virtualis.

Qui in fine psalmi, vel officii bona fide inchoanti, adver-

advertit se omnino distractum fuisse, non tenetur quicquam repetere.

Res. 6. Tria sunt capita causarum à recitatione officii excusantium, quorum primum est impotentia. Unde excusantur qui ob aegritudinem non possunt sine gravi incommodo recitare.

Qui potest recitare majorem officii partem, ad eam tenetur, si non nisi minorem, ad nihil tenetur.

In dubio standum est iudicio Medici; quòd si ille dubius manet, infirmus à recitatione excusatur.

Defectu Medici potest aegrotus stare iudicio superioris, iisque deficientibus, dictamini propriae conscientiae.

Qui non potest officium solus persolvere, tenetur illud recitare cum socio, si eo modo sufficienter iuvari potest.

Debet beneficiarius socium tunc adhibere, et si non possit habere illius copiam, nisi oblato moderato stipendio.

Idem probabilius dicendum videtur, de clerico non habente beneficium; quamvis nonnulli eum excusent.

Secundum caput continet gravem, & repentinam occupationem occurrentem, quae non potest sine magno incommodo praetermitti. Unde Concionatores, Confessarii, Lectores, &c. interdum à recitatione excusantur.

Qui mane praevidet se, reliquo die impediendum, quo minus officium possit recitare, tenetur recitationem anticipare.

Tertium caput continet dispensationem, quae à summo Pontifice dari potest, non autem ab Episcopo, qui tamen in dubio potest legem Ecclesiasticam interpretari.

Res. 4. Beneficarii choro non assistentes, privantur distributionibus, etiam ante quamcumque iudicis sententiam.

Quod intellige, etiam de iis qui primis sex mensibus à possessione beneficii choro non intersunt, esto fructibus non priventur.

Distributiones ordinariae & propriè dictae, iis accrescunt qui choro verè, & non tantùm, fictione juris assistunt, quando alii absunt.

Extraordinariae verò & impropriae, ad arbitrium Ordinarii fabricae Ecclesiae, vel alteri pio operi applicari possunt.

Qui officio intersunt non possunt, prohibente Concilio Trid. licitè aut validè praedictas distributiones absentibus remittere.

Res. 8. Beneficiarius lucratur distributiones, quando abest à choro ob infirmitatem, quae sit gravis iudicio Medici.

Item si non assistit, ut caveat grave damnum, sive in corpore, sive in bonis fortunae, sive in honore.

Et rursus si abest ob utilitatem propriae Ecclesiae, non autem si ob utilitatem alienae.

Unde Vicarius Episcopi, etsi quandiu Episcopo inservit, fructus Canonatus percipere possit, non tamen distributiones absentiae à choro respondentis.

At poenitentiarius Canonicus lucratur, fructus & distributiones, quando in propria Ecclesia confessionibus audiendis vacat.

Canonicus Parochus lucratur fructus sui canonatus, quando Parochiae deservit, non tamen distributiones quotidianas.

Theologus alicujus Ecclesiae, si absit à choro ut legat, vel concionetur in propria Ecclesia, lucratur distributiones.

Absens causa studii lucratur fructus, non tamen distributiones. Verùm in his omnibus videnda est locorum consuetudo legitime praescripta.

CAP. III. *Res. 1.* Adoratio, per quam aliquis suum corpus ad Deum venerandum exhibet, est actus Religionis externus.

Excel-

Excellentibus creaturis dulciam, & adorationem exhibemus; Deo soli latriam, & sacrificium.

Duplicem Deo adorationem exhibere debemus, corporalem & spiritualem, quarum illa ad hanc referenda est.

Determinatio loci non requiritur ad adorationem principaliter, sed secundum aliquam decentiam, sicut & alia corporalia signa.

Eligitur locus ad adorandum triplici de causa; nempe propter consecrationem, mysteria, & concursum.

Ex decentia adoramus versus orientem, propter divinam majestatem, paradysum, & Christum.

Res. 2. Sacrificium est actus externus Religionis, quo aliqua res exterior Deo offertur.

Oblatio sacrificii in communi est de lege naturæ, determinatio verò sacrificiorum est ex institutione divina, vel humana.

Debemus sacrificium externum & internum soli Deo offerre, tanquam principio & fini nostro.

Actus qui aliunde non habent laudem, quàm quia fiunt in honorem Dei, sunt propriè sacrificia.

Sacrificia sunt oblationes, cum aliqua immutatione, sed oblationes non sunt sacrificia. Primitiæ sunt oblationes non sacrificia. At decimæ nec sunt oblationes, nec sacrificia.

Omnes tenentur Deo offerre sacrificium interius, nempe devotam mentem. Ad exterius verò aliter tenentur existentes sub lege veteri, aut nova, aliter quàm non sub lege.

Omnes tenemur ad virtutes quæ sunt de præcepto, non autem ad eas quæ sunt supererogationis.

In lege nova nullum est verum sacrificium, præter Eucharistiæ oblationem; oblatio autem thuris non est sacrificium, sed cæremonia ab Ecclesia instituta.

Res. 3. Inter actus Religionis externos, quibus aliquid

aliquid Deo offertur, ponuntur oblationes, & primitiæ.

Oblationes non sunt de præcepto, nisi propter necessitatem ministrorum, aut consuetudinem, aliamve ejusmodi causam fieri debeant.

Qui oblationes debitas non reddunt, possunt puniri privatione sacramentorum, non per ipsum sacerdotem, cui debentur, sed per superiorem aliquem.

Sacerdotes tenentur oblationes non modo in proprios usus, sed etiam in cultum divinum, & in usum pauperum convertere.

Religiosi possunt oblationes accipere ut pauperes, ut ministri altaris, & ut parochi.

Possunt fieri oblationes de qualibet re licite possessa, nisi id vergat in damnum alterius, aut scandalum inde oriatur. Unde possunt acceptari privatim factæ de mercede prostibuli.

Non est obligatio solvendi primitiæ, ubi ministri Ecclesiæ aliunde sufficienter habent, ut sustententur.

Res. 4. Solutio etiam decimarum inter actus externos Religionis numerari solet.

Est ex jure naturæ, quod aliquid detur ministris Ecclesiæ in sustentationem; quod autem detur decima pars, est jam ex determinatione Ecclesiæ.

Modo ministri Ecclesiæ habeant unde sustententur possunt aliqui eximi à solutione decimarum, ob consuetudinem, præscriptionem, aliasve causas.

Decimæ sunt triplicis generis, quarum aliæ dicuntur personales, aliæ prædiales, aliæ mixtæ.

Jus solvendi decimas personales ferè ubique abrogatum est; quare videndum quid hac de re ferat locorum consuetudo.

Decimæ verò prædiales & mixtæ solvendæ sunt per se loquendo, ex integris omnibus fructibus bonorum mobilium, & immobilium.

Jus percipiendi decimas ad solos Clericos spectat, ipsæ verò decimæ ad laicos possunt pertinere.

— Summus

Summus Pontifex ex justa causa, redditus decimarum laicis in perpetuum concedere potest.

Non potest jam Episcopus, sine consensu Pontificis, Ecclesie suae decimas concedere laicis in feudum perpetuum.

Potest tamen, mortuo ultimo feudatario, decimas nondum acceptas, alteri infeudare.

Decimae prae diales videntur pertinere ad Ecclesiam in cuius terminis prae dia sita sunt. Spectanda tamen locorum consuetudo.

Quando grex in duabus Parochiis pascitur, decimae debentur utrique Ecclesiae: & magis ubi pascitur, quam ubi locatur.

Clerici ut habent Ecclesiasticas possessiones, non tenentur solvere decimas: secus quatenus possident alia bona.

Durum est, quod Ecclesia non teneatur solvere decimas ex hereditate ipsi concessa, quae in territorio alterius parochiae sita est.

CAP. IV. *Res. 1.* Inter actus externos Religionis numeratur etiam votum, per quod homines Deo aliquid promittunt, quod tenentur reddere.

Ad valorem voti requiritur voluntas plenè deliberata, votendi & se obligandi, non tamen, exequendi.

Ad materiam voti necesse est ut sit in nostra potestate, & opus bonum, quod melius non impediat.

Qui vovit Religionem, si hic non recipitur, tenetur alibi ingredi; secus si se specialiter obligavit ad hanc Religionem.

Expedit homini vovere, etsi inde per accidens aliquod periculum oriatur, ex defectu votentis.

Promissio facta Sanctis, vel Praelatis cadit sub voto materialiter, quatenus homo vovet Deo se implendum quod Sanctis, vel hominibus promittit.

Laudabilius est & magis meritorium facere aliquid ex voto, quam sine voto.

Votum

Votum solemnizatur per susceptionem sacri Ordinis, & per professionem certæ Regulæ.

Res. 3. Alteri subditus non potest vovere sine sui superioris consensu in his in quibus illi subijcitur.

Homo liber ex quo pervenit ad annos pubertatis, est suæ potestatis, quantum ad spectantia ad suam personam, sed non quoad dispensationem domesticam.

Non valet votum Religiosi, sine consensu superioris, puellæ sine consensu patris, uxoris sine consensu mariti, servi sine consensu domini. Est tamen licitum.

Res. 4. Obligatio voti tolli potest 1. per irritationem. 2. per Epiikeiam. 3. per dispensationem. 4. per commutationem.

Est in Ecclesia potestas propriè dispensandi in voto, non modo simplici, sed etiam solemnî castitatis religiosæ.

Non constituitur quis Religiosus, per aliquam consecrationem, sed per tria vota substantialia.

Res. 5. Episcopus potest dispensare in omnibus votis, exceptis quinque vulgaribus summo Pontifici reservatis.

Parochi, aliive sacerdotes inferiores non habent per se loquendo, potestatem dispensandi in votis.

Ut quis possit dispensare in votis reservatis, non sufficit quod habeat generalem facultatem dispensandi in votis omnibus.

Potest vovens propria authoritate votum commutare in id quod evidenter melius est.

Non tamen fieri debet ejusmodi commutatio in votis Papæ reservatis, nisi quis ea in professionem vitæ Religiosæ commutare velit.

Ut commutatio voti fiat in æquale, requiritur ex probabiliore sententia, authoritas superioris.

Res. 6. Dispensatio voti data sine justa causa, non modo

modo est illicita, sed etiam irrita: at irritatio voti sine causa facta, valet.

Commutatio voti in melius, non requirit aliam causam, at commutatio in æquale, exigit.

Accedente causa sufficienti ad dispensationem, potest simpliciter dari dispensatio, tutius tamen est commutatione uti.

Confessarius habens potestatem commutandi vota, debet ea commutare in aliquid æquale. Quæ tamen in re non est nimis scrupulosè agendum.

Etsi per se loquendo, magis expediat vota commutare in similia, non tamen est obligatio eam similitudinem servandi.

CAP. V. *Res. 1.* Juramentum est actus Religionis externus, quo Deus in testem invocatur.

Est duplex, assertorium, & promissorium. Est etiam duplex jurandi modus, unus per simplicem contestationem alter per execrationem.

Juramentum est per se licitum & honestum, per accidens verò illicitum, quando scilicet indebitè usurpatur.

In juramento tres conditiones debent reperiri, nempe judicium, veritas, & justitia.

Juramentum non est de rebus per se appetendis, sed de necessariis, quæ scilicet non quærentur, nisi ad subveniendum alicui infirmitati.

Creaturæ interdum assumuntur ad juramentum, non secundum se, sed quatenus veritas divina in iis manifestatur.

Res. 2. Juramentum assertorium obligat sub mortali, ad dicendum verum in quacunque materia.

Qui juramento promisit se aliquid facturum, peccat mortaliter si in re gravi, & licita non curet juramentum implere.

Non est peccatum mortale, partem aliquam exiguam materiæ, juramenti promissorii non implere.

Parvitas materiæ excusat à mortali, etsi tota materia juramenti negligatur. *Res.*

Res. 3. Iuramentum quod quis coactus facit coram Deo obligat, etsi obligatio cesset respectu cogentis.

Unde metu mortis promittens latroni centum nummos, tenetur solvere si promissioni iuramentum adhibuit.

Item obligat iuramentum redeundi ad carcerem, etiam cum periculo mortis siue iustæ, siue iniustæ.

Nota in his & similibus casibus promittentē posse obtinere dispensationem à iuramento, ut ab obligatione solvendi liberetur.

Res. 4. Quando non est eadem intentio jurantis, & ejus cui juratur, sine dolo jurans non tenetur iuramentum implere, nisi secundum propriam mentem.

Si autem jurans dolum adhibet, S. Thomas putat eum teneri iuramentum implere ad mentem alterius; quod tamen aliis videtur difficile.

Major est obligatio voti, quàm iuramenti promissorii; at minor quàm assertorii.

Res. 5. Aliqua ex causa rationabili dispensari potest in iuramento, sicut in lege, & in voto.

Quæ dispensatio non facit ut aliquid contra iuramentum fiat, sed ut quod cadebat sub iuramento, sub eo non cadat.

Ille potest dispensare in iuramento, in cuius utilitatem aliquid promissum est, non si ei promissum sit aliquid in honorem Dei, vel in utilitatem aliorum.

Episcopus potest dispensare in iuramento, de quo dubitatur, an sit licitum, vel illicitum.

Ipsemet jurans potest propria auctoritate; iuramentum commutare in id quod evidenter melius est modo ea commutatio non cedat in præjudicium promissarii.

Summo Pontifici sunt reservata iuramenta, quæ versantur circa materiam quinque votorum ipsi reservatorum.

Potest

Potest unusquisque irritare juramenta à sibi subditis facta, circa ea quæ ejus potestati subduntur.

An qui ex privilegio potest dispensare in votis, possit & in juramentis, alii ajunt alii negant. Omnes concedunt, cum qui potest relaxare juramenta, posse ea commutare, non vice versa.

Res. 6. In causis criminalibus testimonium pueri ante vigesimum annum non facit plenam fidem, sufficit tamen ad præsumptionem.

Ut autem pueri in civilibus testentur, sufficit ætas. 14. annorum.

Repelluntur etiam à juramento perjuri, maximè convicti in judicio, & quorum perjurium notum est, notoreitate facti.

Quod intellige de juramento quod ipsi juranti utile est, secus de oneroso, quale, est juramentum fidelitatis.

Ex gravi causa possunt Clerici jurare in manu laici, sine licentia prælati, nisi in certis casibus.

Res. 7. Assumptio divini nominis per modum adjurationis, est actus Religionis, adeoque licitus, modo cum debitis circumstantiis fiat.

Superiores ex causa necessaria, possunt suis inferioribus necessitatem agendi adjurando imponere.

Adjurando Deum non intendimus illius voluntatem, ut hominis, immutare, sed tantum æternæ voluntatis effectum recipere.

Non licet nobis adjurare Dæmones per modum deprecationis, sed per modum compulsionis.

Nec ut aliquid ab iis addiscamus, aut per eos obtineamus; nisi interdum ex divino instinctu.

Creaturæ irrationales adjurantur, vel per modum deprecationis ad Deum directæ, vel per modum compulsionis quæ ad Dæmonem dirigitur.

Adjuratio est actus specialis distinctus à juramento, & ab oratione.

In adjuratione, sicut & in juramento requiritur
cum

cum proportione veritas, iustitia, & iudicium.

Unde qui aliquem nomine Dei adjurat, ut rem mortaliter illicitam faciat, duplex peccatum mortale committit.

Nonnulla scitu digna, quæ in publica demonum adjuratione observari debent, habentur hoc loco.

CAP. V. *Ref. 1.* Superstitio est vitium Religioni oppositum per excessum; quatenus exhibet cultum divinum, vel cui non debet, vel eo modo quo non debet.

Quatuor illius sunt species 1. superstitio indebiti cultus veri Dei. 2. idololatria. 3. divinatio. 4. observantia. Addi solent. magia, & maleficium.

Ref. 2. Superstitio indebiti cultus est duplex, nimirum perniciofa & superflua. Perniciofa adhuc duplex, ex parte cultus, & ex parte colentis: Superflua etiam duplex, alia turpis, alia vana.

Peccatum est mortale ex genere suo, falsum cultum exhibere, ut aliquid vanum miscere divino officio tanquam partem illius.

Cultus superflua non est peccatum mortale, nisi sit contra præceptum graviter obligans, vel ex gravi contemptu oriatur.

Ref. 3. Tres sunt modi idololatriæ. 1. quando creaturæ, quam putas esse Deum, divinos honores interiorius, & exteriorius exhibes. 2. quando creaturæ quam probè nosti non esse Deum, divinos honores serio exhibes. 3. quando exteriorius divinos honores exhibes creaturæ, nec credens eam esse Deum, nec intendens colere ut Deum.

Primus tantum modus est idololatriæ propriè dicta, tertius tamen est grave peccatum: verum uterque secundo tanquam peiori cedit.

Non est peccatum idololatriæ, ut falsò putant hæretici, bona intentione colere verum Deum, sine Dei verbo & mandato.

Nulla etiam est idololatriæ, in eo cultu, quem exhibemus Eucharistiæ, Sanctis, eorumque imaginibus, & Reliquiis.

Eucha-

Eucharistia debet sub conditione adorari, quando dubitatur an consecratio ritè peracta sit, secus si nulla est ratio hac de re dubitandi.

Ref. 4. Divinationis duæ sunt species, alia qua expressè dæmon invocatur, alia qua tantùm tacitè, quatenus mediis vanis ad occulta cognoscenda adhibitis, se immiscet.

Hæc iterum duplex, una, quando ad præcognoscendum futura, aliquid consideramus in dispositionibus, aut motibus aliquarum rerum; alia, dum aliquid facimus, ut occulta nobis manifestentur.

Ad 1. caput reducuntur præstigium, necromantia, divinatio per Pythones, &c. Ad 2. astrologia judiciaria, augurium, chyromantia, &c. Ad 3. divinatio per sortes, quæ variis modis fieri potest.

Ref. 5. Divinatio est illicita, siue fiat per tacitam, siue per expressam dæmonis invocationem. Hæc tamen est peccatum longè gravius.

Unde divinatio futurorum contingentium, quæ fit per astra, est superstitiosa & illicita. Item illa quæ fit per somnia, naturaliter, vel arte dæmonum excitata.

Idem dic de divinatione per auguria, vel omina, si extendatur ultra id ad quod potest pertingere, secundum ordinem naturæ, vel divinæ providentiæ.

Divinatio per sortes triplex est, divinatoria, consultoria, & divinatoria: quarum usus reprehenditur.

Ref. 6. Illicitum est uti observantiis artis notoriæ, qua quis utitur quibusdam figuris, aut verbis ad scientiam comparandam, quam ex se causare non possunt.

Illicitæ etiam sunt observationes ad corporum immutationem ordinatæ, puta ad sanitatem, vel ad aliquid huiusmodi. Unde damnantur imagines quas astronomicas vocant.

Observationes quæ ordinantur ad cognitionem futuro-

futurorum eventuum sunt illicitæ: qualis est recitare singulis diebus certam orationem, ut scias cui nubere debeas, &c.

In scripturis & reliquiis ad collum suspensis, & in serpentum aliorumve animalium incantationibus aliquid superstitiosum misceri potest.

Res. 7. Magia duplex naturalis & superstitiosa, illa facit mira per causas naturales, hæc per signa, operum dæmonum.

Operatio magica dignoscitur tum ex causa, tum ex modo operandi, tum ex conditione effectus.

Talis operatio fit vel circa elementa, vel circa hominum corpora, vel circa eorum animas, antequam sint separata.

Maleficium est ars nocendi aliis, ex pacto expresso, aut tacito cum dæmone. Duplex est, quorum aliud vocatur amatorium, aliud dicitur veneficium.

Nefas est petere à malefico, ut maleficium tollat alio maleficio, etsi ad hoc paratus sit.

Neque licet generatim ab eo petere ut tollat maleficium, si constat, non posse ab eo tolli sine alio maleficio.

Secus si habet media licita, etsi moraliter certus sis maleficium ab eo non tollendum nisi alio maleficio maleficio.

Licet tollere ligamina, annulos, glomos capillorum sub limine domus ad nocendum alicui inferendum defossos, si id fieri possit sine maleficio.

Maleficus potest minis & moderatis verberibus cogi, ut tollat signa quibus alicui nocet.

Licitum est apponere signa per se indifferentia, quibus positis destruitur pactum cum dæmone initum, & dæmon cessat nocere.

Unde si pactum tale est, ut dæmon oblaturus sit maleficium, ex hypothesi quod tria sacra celebrentur, totidem possunt celebrari, ut maleficium cesset.

Si maleficus est ignotus, non potes alium inducere ad

ad quærendum signum. Si tamen id novit, potes illius scientia, et si arte dæmonis comparata, in tuum commodum uti.

CAP. VII. *Ref. 1.* Variæ sunt species irreligiositatis; quarum prima est tentatio Dei, verbis, aut factis; idque vel expressè, vel interpretativè facta.

Propter aliquam necessitatem se committere divino auxilio, id non est Deum tentare.

Tentare Deum ad hoc, ut ipse tentans agnoscat Dei virtutem, est peccatum; non, ut alii agnoscant.

Illicitum est velle probare per cognitionem speculativam, an voluntas Dei sit bona; non per affectivam seu experimentalem.

Tentare Deum est vitium Religioni oppositum, in quod cadit qui ad orationem sine debita præparatione accedit.

Superstitio est gravius peccatum tentatione Dei, quæ tamen ex genere suo peccatum est mortale.

Ref. 2. Secunda species irreligiositatis ad contemptum Dei spectans, est perjurium; quod rectè definiti potest, mendacium juramento firmatum.

Non ita est perjurus ille qui falsum jurat, quod putat esse verum, sicut ille qui verum jurat, quod putat esse falsum.

Perjurium est peccatum ad Dei irreverentiam spectans, adeoque Religioni oppositum, & ex genere suo mortale.

Novus civis tenetur servare statuta civitatis, non vi juramenti à civitate aliàs emissi, sed ex fidelitate qua socius bonorum, debet esse & onerum.

Mortaliter peccat, tum qui non implet quod coactus juravit, tum qui jocosè pejerat, modo jurare intendat.

Non peccat qui ex justa causa instat apud Judicem, ut aliquis juret quem scit falsò, aut per falsos Deos juraturum.

Ref. 3. Tertium vitium ad irreligiositatem perti-
nens,

nens, est sacrilegium, quod est speciale peccatum, & violatio rei sacrae dici potest.

Tres sunt species sacrilegii, quarum prima persona sacra, secunda loca sacra, tertia res alia sacra violantur.

Irreverentia erga Eucharistiam probabiliter constituitur in majori specie irreligiositatis, quam sit sacrilegium.

Prophanatio imaginum, & reliquiarum interdum est sacrilegium, contra Religionem, interdum peccatum inferius, contra duliam.

Conveniens poena sacrilegi, spectata a qualitate, est excommunicatio; spectata vero utilitate, per leges humanas recte imponitur poena capitis: per Ecclesiasticas vero, poena pecuniaria.

Ref. 4. Quartum vitium irreligiositatis, est simonia, quae definiri solet, studiosa voluntas emendi, vel vendendi aliquid spirituale, vel spirituali annexum.

Triplex est simonia mentalis eaque duplex, conventionalis, & realis.

Ref. 5. Simonia est, accipere pecuniam pro gratia sacramentorum, non autem accipere stipendium, pro sustentatione ministrantium sacramenta.

Similiter vendere, aut emere quod spirituale est in actibus spiritualibus, est simoniacum.

Potest praedicator, & divinum officium celebrans aliquid accipere, non quasi in pretium, sed in sustentationem.

Qui tamen scientia praeditus est, potest pretium suae doctrinae, vel consilii accipere, veluti operas suas locando.

Non licet pro ingressu monasterii, aliquid accipere quasi pretium; licet tamen pro victu, si ad hoc opes monasterii non sufficiunt.

Beneficium, quod aliud nihil est, quam jus ob titulum spiritualem, percipiendi fructus ex bonis Ecclesiae, vendi non potest.

Jus patronatus per se vendi non potest, vel in feudum

dum dari, sed transit cum villa quæ venditur, vel conceditur.

Res. 6. In resignationibus beneficiorum committitur simonia, tum quando fit resignatio, in manibus Ordinarii, in favorem tertii; tum quando sub specie permutationis, resignationes fiunt coram Ordinario, tum quando resignatio in favorem tertii facta fit cū regressu, aut cum accessu, aut cum ingressu.

In permutationibus beneficiorum simonia contingit primò, quando permutatio fit sine licentia Episcopi; aut si beneficia sint reservata, sine licentia Papæ.

Secundò, quando beneficium propria auctoritate permutatur cum pensione, aut portione præstimoniali. Secus si auctoritate Ordinarii, commutetur cum pensione clericali, in titulum beneficii erecta.

Tertiò, quando in permutatione dignioris cum minùs digno, datur pecunia in compensationem inæqualitatis illius spiritualis. Imò & quando beneficia, priùs purè & simpliciter permutantur; deinde eorum possessiones data & accepta pecunia, ad æqualitatem reducuntur.

Possunt interdum Episcopi imponere pensionem moderatam beneficiis, ut quando id necessarium est ad sustentationem resignantis, vel ad fructus adæquandos in permutatione beneficiorum.

Quartò, in materia beneficii omnia pacta onerosa, & transactiones sine consensu superioris factæ, reprobantur ut simoniacæ.

Res. 7. Quando aliquis jus acquisivit in beneficiū, non est simonia dare pecuniam ad redimendam injustam vexationem, quæ ad tale jus tollendum infertur.

Requiritur tamen 1. ut jus sit certum & indubitatum. 2. ut jus illud sit plenum, & non tantum inchoatum. 3. ut vexatio sit injusta. 4. ut quod datur ad eam tollendam, sit temporale.

Simo-

Simonia committitur, quando datur pecunia, ut quis ante jus acquisitum ad beneficium, redimat justam vexationem, qua impeditur ne tale jus acquirat.

Verum si vexatio sit injusta, & vexans possit quidem obesse, non tamen prodesse, licet vexationem redimere; secus si vexans etiam prodesse possit.

Ref. 8. Simonia committitur, quando datur beneficium pro munere à manu, id est pro pecunia, aliave re pretio aestimabili.

Non tamen est simonia, si munus aliquod offers collatori, ad ineundam illius gratiam, ut postea ex amicitia beneficium tibi conferat. Verum hoc in praxi non caret periculo.

Non est simonia, ex gratitudine, & ad satisfaciendum obligationi antidotali, dare beneficium; ejusmodi tamen obligatio sine simonia, in pactum deduci non potest.

Simonia est dare beneficium propter munus ab obsequio seu in compensationem obsequii exhibiti, ob quod temporalis merces debetur.

Non est tamen simonia, excluso omni pacto, servire Episcopo ad consequendam illius benevolentiam, & ex ea sperare beneficium.

Non est simonia, conferre beneficium cum onere temporali ei annexo, docendi v. c. Theologiam, vel Grammaticam: est tamen, conferre pro tali onere, ei minimè annexo.

Simonia est, dare beneficium pro obsequio spirituali jam exhibito, tum quando tale officium resolvitur in temporale, tum quando ante obsequium praestitum, initum est pactum conferendi beneficium in compensationem illius.

Est simonia, dare beneficium propter obsequium spirituale exhibendum, minimè ei annexum, & imposita ex pacto obligatione illud exhibendi: v. c. recitandi rot missas.

Est simonia, quando Prælatus dat beneficium alicui

cui ea lege, ut pro illo preces adhibeat apud Principem. Non tamen, si ob preces tuas Prælatus alicui beneficium conferat.

Res. 9. Simonia mentalis non subjacet poenis in jure latis contra simoniacos. Idem dic de conventionali, nisi sit confidentiæ, quæ excommunicationi papali, aliisque poenis subjicitur.

Beneficium simoniacè acquisitum restituendum est superiori, & pretium illius ipsi danti, si beneficium nondum sit traditum, secus Ecclesiæ, vel pauperibus.

DE JUSTITIA.

CAP. VIII. **J**ustitia strictè sumpta definiri solet, *Res. 1.* Perpetua & constans voluntas jus suum unicuique tribuendi.

Distinguitur à temperantia & fortitudine, quia non sunt ad alterum; & à Religione, amicitia, pietate, aliisque virtutibus quæ sunt ad alterum, quia deficiunt à ratione æqualis, vel debiti.

Jus seu debitum legale est duplex, aliud simpliciter, aliud secundum quid. Prius quod respicitur à justitia, tres condiciones exigit. 1. ut simpliciter sit debitum. 2. ut constituat æqualitatem simpliciter. 3. ut sit simpliciter ad alterum.

Tale autem jus seu opus justum quod attenditur à justitia, supponit in alio jus exigendi, & respectu illius dicitur debitum & æquale.

Unde quando dicitur, proprium esse justitiæ constituere æqualitatem, hoc non debet semper intelligi de æqualitate rei ad rem, sed de æqualitate cum jure alterius.

Indeque colligi potest, quo sensu justitia dicatur habere medium rei, aliæ verò virtutes morales medium rationis.

Intelligitur quoque, eam non versari per se circa passiones, sed tantummodo circa res & actiones